

SUSRETI

GLASILO HRVATSKO - ČEŠKOGA DRUŠTVA

Broj 5

Zagreb, travanj 1994.

Dragi prijatelji, pripadnici češke nacionalnosti su na ovim prostorima nebrojeno puta dokazali da su sastavni i neđeljivi dio opstojnosti Hrvatske i njenog pučanstva, a istovremeno, u svim nazdobljima prisutnosti nastojali su i uspjeti očuvati vrijednosti vlastite tradicije. Prenošene s generacije na generaciju, njegovane kao specifikum Čeha, one su zadržale sva svoja obilježja i samostojnost. Stoga i nije čudno da su nam te tradicije drage i bliske, a samim time i darvašnija postojbina njenih nositelja.

U nešto više od dvije godine svoga postojanja i djelovanja, naše Hrvatsko-češko društvo je pokazalo da postoje brojne mogućnosti suradnje na kulturnom, zdravstveno-socijalnom, informativno-edukativnom, gospodarsko-turističkom i ostalim područjima s prijateljima u Republici Češkoj.

Ngvoizabrano predsjedništvo i ostala tijela društva trudit će se nastaviti vrijedan rad svojih prethodnika, na kojem smo im iskreno zahvalni, napose, dosadašnjem predsjedniku dragom, prof. Mate Relji pod čijom komandom je naš brod uhvatio puno novih vjetrova u krmu, pokazavši da se i u ovim još nedovoljno stabilnim vremenima može sigurno ploviti neiscrpnim putevima prijateljstva, razumijevanja i suradnje dvaju naroda.

Pozivam sve štovane članove društva da se aktivno uključe u kreiranje i provođenje programa rada koji smo zacrtali, ali dobrodošla će biti i svaka nova ideja, te prigodna aktivnost koju osmislite.

Treća godina rada društva definitivno mora biti početak uključivanja što je moguće više članova u razne aktivnosti, jer to je bio i ostaje cilj društva. Što prije moramo oživjeti rad sekcija i zato molim da se javljate sa svojim idejama i prijedlozima u tom smislu.

Dobrotom Češke besede svakog utorku u njihovim prostorijama na Dolcu broj 1/11 od 18 sati imamo slobodne prostorije za sastajanje i druženje. Dobrodošli !

Srdačno Vaš

Zorislav Bobuš, dr.med.

U ovome broju:

**Program rada
Vijesti iz Češke
Zabilježili smo
Sokoljski slet
Prijatelji
Obilježnice
Izlog knjiga**

GODIŠNJA SKUPŠTINA DRUŠTVA

Druga godišnja skupština našega Društva održana je, kako je i najavljeno, 27. veljače 1994. godine u prostorijama Muzeja Mimara. Izvešće o jedno-godišnjem djelovanju usredotočilo se na četiri temeljna pitanja: poticanje gospodarskih i kulturnih veza, osnutak pandan društva u Češkoj, te pre-

mošćivanje jezične barijere, a obuhvatilo je i neke organizacijske teme. Na gospodarskom planu nastojalo se naći odgovarajuće mjesto i uloga Društva, te su uspostavljeni brojni pojedinačni i skupni kontakti, ali konkretna profilizacija nije nađena. Dijelom su tome bile krive i objektivne prilike, posebice u odnosu na nakanu da se objave, na češkom jeziku, osnovni naputci o poslovanju u nas, financijskim, poreznim i drugim pitanjima, jer su zamisao preticale izmjene propisa ili se pak na njih čekalo.

S druge strane osjetila se potreba za neposrednom komunikacijom s odgovarajućim partnerom u Češkoj. Počevši od toga, potom od procjene zanimljivosti istraživačkog rada o djelu i osobnosti Andrije Ivana Bortulina, preko programa izgradnje baze podataka o hrvatsko-češkim vezama, sve do zamisli o razmjeni studenata i mladeži, te organiziranja glazbenih smotri itd., sve razvidnija je bila potreba za konkretnom informacijom i vezom s Češkom koju je valjalo osigurati preko pandan društva. Tako je ključno mjesto u djelovanju zauzeo rad na poticanju osnivanja Češko-hrvatskog društva u Pragu. Napori su urodili plodom, jer je to društvo osnovano, a gosti naše godišnje skupštine bili su i njegovi predstavnici Eduard Valášek, Dušan Foltýn i Miroslav Petr. Preostaje, dakle, međusobnu suradnju oba društva postaviti na dobre temelje. Glede premošćivanja jezične barijere uspješno je ostvaren probni tečaj češkog jezika, a krenuo je i novi ciklus, oba pod vodstvom prof. Zdenke Táborský. S druge strane, projekt rječnika (češko-hrvatski priručni poslovni rječnik) kao dugoročni zadatak i nije bilo realno očekivati ostvariti u protekloj godini. Ipak, neke su pripreme radnje obavljane, pa je npr. taj zadatak, s predviđenom određenom realizacijom u ovoj godini, predložen u programu dostavljenom Ministarstvu kulture i prosvjete.

S manje ili više uspjeha djelovalo se na svim zadacima predviđenim Planom rada društva u 1993. godini. Ostvareno je 6 javnih priredbi (predviđeno 5), izdana 4 broja "Susreta" (predviđeno 2) gdje su objavljene i natuknice koje trebaju zauzeti mjesto u bazi podataka o hrvatsko-češkim vezama. Neostvarene su ostale izložba "Zagreb, lijepi i stari grad" u Češkoj, te prezentacija Češke u sklopu akcije "Europa u Zagrebu", koje su nadmašivale snagu i moć našega društva u datom trenutku, jer su trebale uključiti i druge zainteresirane institucije.

U organizacijskom smislu, predsjedništvo se u izvješću kritički osvrnulo na okupljanje članstva, jer drži da okosnica rada društva moraju biti sekcije, a ne kao do sada samo sjednice i naponi Predsjedništva. To je nužnost koja proizlazi iz demokratičnosti samoga društva, ali i osnovnih statutarinih odredbi o članstvu. A potencijal koji se krije u članstvu je golem. Od ukupno 243 člana, čak 39% su studenti, 34% zaposleni, 13% umirovljenici, 5% slobodne profesije... Istina, ovi pokazatelji ne ukazuju na financijsku moć, pa sponzore rada društva treba tražiti na sve strane, ali intelektualni su potencijali znatni i valja ih angažirati.

Posebno je vrijedno osnivanje ogranka društva u Daruvaru. Time je ostvaren programski zadatak ekspanzije društva izvan središnjice u Zagrebu, čemu otežane prilike na terenu nisu osobito pogodovale, ali to je ujedno dokazom da valja ustrajati i ne posustajati ukoliko se odmah ne jave željeni rezultati.

Uzmemo li u obzir činjenicu da je djelovanje u društvu dragovoljno, neprofesionalno, onda su rezultati ostvareni u protekloj godini dana više nego dobri. Dakako, želje su daleko brojnije i veće, stvarne mogućnosti nesrazmjerno manje, no članstvo ima otvorenu mogućnost da doprinese svojom aktivnošću željenim rezultatima.

IZABRANI ČELNICI DRUŠTVA

Dr. Zorislav Bobuš, predsjednik
Članovi Predsjedništva: Vlatka Banek, Tomislav Filipan, Božidar Grubišić, Manja Hribar, Morana Kovač, Zdenko Prochaska, Vera Sigal i Milivoje Žugić.
Nadzorni odbor: Miloslava Krolo, Josip Kudrnovsky, Spomenka Milošević i Mate Relja.

USVOJENI PRIJEDLOZI

Uz čestitke k 120. obljetnici Češke besede u Zagrebu, predloženo je da se suradnja formalizira potpisivanjem svečane deklaracije.

U povodu 50. obljetnice Saveza Čeha u Republici Hrvatskoj, predlaže se izrada platforme za dogovor o međusobnoj suradnji.

ZAHVALE

Predsjedništvo je zahvalilo svima koji su mu pružili moralnu i materijalnu potporu u proteklom razdoblju, posebice Ministarstvu vanjskih poslova Češke republike i Veleposlanstvu te zemlje, Knjižnicama grada Zagreba, Institutu za turizam, INA Klubu i obitelji Žugić iz Zagreba, Elektrometalu iz Bjelovara, te sponzorima skupštine Muzeju Mimara i Hotelu Central koji je ugostio predstavnike Češko-hrvatskog društva iz Praga.

IZ RASPRAVE

Stjepan Galjan je priopćio da se u ogranak Daruvar, za samo nekoliko dana, učlanilo 50 osoba, te da su između ostalih aktivnosti predvidjeli povezivanje s gradom u ČR sličnom Daruvaru.

Ante Vukasović se osvrnuo na zajedničke početke prijatelja Čeha i Slovaka u nas, te zaželio danas samostalnim društvima dobru suradnju i napredak.

Zvonko Festini je u ime gradonačelnika Zagreba, uz naznaku značenja društva, obećao veću pomoć gradskog poglavarstva od dosadašnje.

Josef Nedbal je u ime Veleposlanstva ČR zahvalio na dosadašnjim rezultatima

djelovanja društva i obavijestio o nastojanjima da se Društvu osigura novčana pomoć za ovu godinu.

Andrija Karafilipović je u ime Koordinacije društava prijateljstva, izvjestio o pripremi zajedničke manifestacije u mjesecu srpnju na Medvednici, koja će se ostvariti pod pokroviteljstvom predsjednika RH.

Siniša Njegovan Starek je kao saborski zastupnik češke i slovačke manjine podržao orijentaciju društva na ostvarenje uspješne suradnje s manjinama.

Zdenko Prochaska je pozvao nazočne da se u mjesecu srpnju priključe velikoj manifestaciji Svesokolskog sleta u Pragu.

MATE RELJA

Naš dosadašnji predsjednik prof. Mate Relja, nažalost, odustao je od kandidature za daljnje obnašanje dužnosti predsjednika, obrazlažući to raskorakom između velikogobima i zahtjevnosti posla sa sve slabijim zdravstvenim stanjem. Ipak, neodričući se ostati i nadalje jednim od prvih članova društva po aktivnosti, dakako u skladu s vlastitim mogućnostima, obećao je sudjelovati u ostvarivanju niza zanimljivih zamisli. Razumljivo, veliki napor i osobni trud koji je uložio u proteklu godinu dana djelovanja Društva, ugrađen je u rezultate i postignute uspjehe, pa mu se i ovom prigodom najljepše zahvaljujemo.

PROGRAM RADA U 1994. GODINI

Sukladno ciljevima i Programskoj orijentaciji Društva, u 1994. godini će se nastaviti djelovati na svim započetim i nedovršenim zadacima iz 1993. godine, a novi će se ostvarivati na temelju stečenih iskustava u prethodnoj godini.

Prioritetan zadatak je oživljavanje sekcija kao organizacijskih oblika djelovanja članstva unutar Društva, te organiziranje ogranaka u drugim mjestima na tlu Republike Hrvatske.

Posebna pozornost usmjerit će se na suradnju s Češko - hrvatskim društvom u Pragu, kako bi se definirali zajednički programski zadaci i uskladilo djelovanje, a na bazi reciprociteta, te se predviđaju sljedeći kratkoročni i dugoročni zadaci:

- baza podataka o hrvatsko - češkim, odnosno češko - hrvatskim vezama
- tečajna nastava češkog, odnosno hrvatskog jezika
- Hrvatsko - češki, odnosno Češko - hrvatski rječnik
- razvijanje istraživačkog rada tipa rasvjetljavanja života i djela Andrije Ivana Bortulina
- položaj hrvatske manjine u ČR i češke manjine u RH

I nadalje će se djelovati na održavanju i produbljivanju veza s:

- Savezom Čeha u Republici Hrvatskoj, iz Daruvara
- Češkom besedom u Zagrebu
- drugim društvima prijateljstva na tlu Republike Hrvatske, bilo putem Koordinacije društava prijateljstva, bilo neposredno

Isto tako, uspostavljat će se i novi kontakti sa zainteresiranim institucijama i pojedincima u zemlji i inozemstvu.

Organizirat će se predavanja, izložbe, filmske projekcije i drugi dostupni oblici za širenje informacija:

- Film Mate Relje
- Zvonimir Rogoz i Češka
- Obljetnice Leoša Janačeka i

- Bohumila Hrabala
- Tribina o gospodarskim pitanjima
- Tribina o sociološkim i politološkim aspektima suvremenosti Hrvatske i Češke
- Tribine i razgovori o i s osvjedočenim prijateljima Češke, odnosno Hrvatske, promicateljima kulturnih veza (npr.: prof. Vlado Seljan, nosilac priznanja B. Smetane; Dušan Karpatský, prevoditelj; Ivan Dorovský i dr.)
- Izložba "Međaši u povijesti češke države" (program i prostor)
- Concertino Praga '94
- Sudjelovanje u obilježavanju 120. obljetnice osnutka Češke besede u Zagrebu i 50. obljetnice Saveza Čeha u Hrvatskoj

Ogranak u Daruvaru utvrdit će poseban program rada.

Organizirat će se i interni skupovi, tribine i razgovori, pri čemu će se koristiti bogati resursi samoga članstva.

Uz iznalaženje sponzora Društva, izdati barem četiri broja internog glasila "Susreti" tijekom godine, te poticati medijsku prezentaciju Hrvatske i Češke.

Poseban zadatak u 1994. godini je i izdavanje dvojezične publikacije, koja će tematski obraditi četiri područja: kultura, društvo, gospo-darstvo i zasebno 900. obljetnicu grada Zagreba. Predviđeno je angažiranje autora iz Hrvatske i Češke.

U ovisnosti o objektivnim prilikama učiniti i više od predviđenog, na inicijativu i uz zalaganje članstva.

PROGRAM RADA OGRANKA HRVATSKO-ČEŠKOG DRUŠTVA DARUVAR

U smislu ciljeva Hrvatsko-češkog društva utvrđenih člankom 6. Statuta Hrvatsko-češkog društva, ogranak Hrvatsko-češkog društva Daruvar ovim programom utvrđuje osnovne smjerove djelovanja i aktivnosti ogranaka, kako slijedi:

1. povezivanje i uska suradnja ogranka Hrvatsko-češkog društva Daruvar sa središnjicom društva u Zagrebu, na ostvarivanju osnovnih ciljeva društva, iniciranje određenih aktivnosti od strane ogranaka te aktivno sudjelovanje u realizaciji projekata i ideja utvrđenih po središnjici društva;

2. uspostavljanje kontakata (izravnog ili putem središnjice društva) sa veleposlanstvom Republike Hrvatske u Republici Češkoj radi ostvarivanja kontakata sa zainteresiranim fizičkim i pravnim osobama sa sjedištem u Republici Češkoj;

3. iznalaženje mogućnosti uspostave kontakata te trajnije veze sa jednim ili više mjesta u Republici Češkoj približno veličine grada Daruvara, radi ostvarivanja suradnje na kulturnom, športskom, turističkom, znanstvenom i drugim poljima;

4. uspostavljanje, održavanje i produbljivanje veza sa Savezom Čeha u Republici Hrvatskoj, Češkom besedom i drugim društvima prijateljstva i njihovim ogranacima registriranim na području Republike Hrvatske;

5. uspostavljanje i održavanje suradnje sa svim institucionaliziranim oblicima pripadnika češke nacionalne manjine (športskom, kulturnom i dr.) koji djeluju na području grada Daruvara i susjednih općina, šire regije pa i Republike Hrvatske u cijelosti;

6. uspostavljanje i održavanje kontakata sa organiziranim društvima (športskim, kulturnim i dr.) Hrvata u Republici Češkoj;

7. uspostavljanje kontakata između zainteresiranih gospodarskih, športskih i drugih subjekata prvenstveno s područja grada Daruvara i susjednih općina sa zainteresiranim subjektima iste vrste u Republici Češkoj;

8. putem lokalne radio postaje te "Narodnog sveučilišta" Daruvar, organiziranje uređivanja i objavljivanja emisije koja bi na hrvatskom jeziku približila pučanstvu interesantne teme iz života Republike Češke, posebno mjesta s kojima će se ostvariti bliža suradnja te općenite teme kulturnog, športskog ili drugog sadržaja;

9. organiziranje tečaja učenja češkog jezika za sve zainteresirane građane grada Daruvara i susjednih

općina;

10. organiziranje predavanja, izložbi, filmskih projekcija i drugih oblika širenja informacija o interesantnim temama, pojavama i događajima koji vežu Republiku Hrvatsku i Republiku Češku;

11. organiziranje izleta i stručnih putovanja u Republiku Češku, te organiziranje boravka državljana Republike Češke u gradu Daruvaru.

ČELNICI OGRANKA U DARUVARU

MLADEN ČOP, predsjednik
STJEPAN GALJAN, dopredsjednik
NEVENKA GRAČAN-ALIŠIĆ, tajnica
MARIJA ČOP, blagajnica
VLADIMIR BERTIĆ, član

ODLUKE PREDSJEDNIŠTVA

Novoizabrano Predsjedništvo okupilo se 08.03.1994.g., na svom prvom sastanku, te je donijelo nekoliko odluka. Pod predsjedanjem dr.Zorislava Bobuša, koji je za predsjednika izabran na godišnjoj skupštini, obavljen je izbor dužnosnika. Za dopredsjednicu Društva izabrana je Manja Hribar, za tajnika Božidar Grubišić, a njegova zamjenica je Vera Sigal. Jarmila Hanuška imenovana je blagajnicom društva.

Dogovoreno je da svaki član Predsjedništva preuzme ulogu koordinatora između jedne od sekcija i samoga Predsjedništva, te će prema tome Manja Hribar biti "veza" za kulturu, Morana Kovač i Tomislav Filipan za mlade, Božidar Grubišić i Tomislav Filipan za gospodarstvo, Zdenko Prochazka za sport, Milivoje Žugić za ogranke, a Vlatka Banek za informiranje i izdavačku djelatnost. Kako gđa. Banek nije mogla prihvatiti novi mandat tajnice zbog prezauzetosti drugim obvezama, to se obvezala zadržati poslove vezane za evidenciju članstva. Glede daljnje operacionalizacije djelovanja društva, dogovoreno je da se pripreme prijedlozi koji će biti razmotreni na sljedećem sastanku.

Konstituirao se i Nadzorni odbor a za predsjednicu je ponovno izabrana Miloslava Krolo.

IZ RADA SEKCIJA

SEKCIJA ZA INFORMIRANJE

Sekcija za informiranje je održala sastanak 15.03.1994. Na dnevnom redu našla su se dva pitanja: razmjena informacija s Češkom i Susreti br. 5.

Za svoga kraćeg boravka u Zagrebu, a u povodu održavanja Godišnje skupštine našega Društva, g. Eduard Valášek je spomenuo nakanu da Češko-hrvatsko društvo u Pragu potakne ostvarenje određenog oblika hrvatskog informativnog centra. Tu zamisao valja podržati i s naše strane, zaključili su članovi Sekcije, te su dogovorili polazišta za daljnje razgovore koji se uskoro očekuju u Pragu. Naime, zbog ozbiljnosti pristupa takvom jednom pothvatu, potrebno je pripremiti nekoliko alternativnih prijedloga, a isto tako i dobiti odgovore na važna pitanja prostorne, financijske, pravne i kadrovske naravi. Posebno su razmotrene mogućnosti brze i efikasne razmjene informacija na relaciji Hrvatsko-češko društvo - Češko-hrvatsko društvo. Susreti br.5, pak, nalaze se pred Vama. Podržana je njihova dosadašnja koncepcija, te izneseni prijedlozi za sljedeće razdoblje. Pozitivno je ocijenjen vrijedan uređivački napor da se uključi što više tekstova raznih autora, posebice iz redova članstva društva, te su tako dogovoreni i neki od tekstova objavljenih u ovome broju.

I NADALJE, POZIVAMO ČLANSTVO DA SVOJIM NAPISIMA SUDJELUJE U OVOM DIJELU AKTIVNOSTI DRUŠTVA.

SEKCIJA ZA MLADE

Sekcija za mlade, kao vrijedan inicijator i realizator zamisli organiziranja tečaja češkog jezika, pokrenula je još jedan zanimljiv projekt. Radi se o internim skupovima, prvenstveno mladih, ali i ostaloga članstva, na kojima bi bili korišteni bogati intelektualni resursi samoga članstva. Zamisljeni kao kraći razgovori na određenu temu, ti bi

skupovi trebali služiti razmjeni znanja i iskustava, te postati glavnim generatorom daljnjih zamisli i djelovanja društva. Stoga, nemojte biti iznenađeni ukoliko vas pozovu da sudjelujete u tim razgovorima. ODAZOVITE SE, PONUDITE TEMU IZ PODRUČJA VAŠE STRUKE I TIME AKTIVNO DOPRINESITE DJELOVANJU DRUŠTVA!

VIJESTI IZ ČEŠKE

SKUPŠTINA ČEŠKO-HRVATSKOG DRUŠTVA

Skupština koja će odlučiti o ustroju, čelništvu i budućem djelovanju Češko-hrvatskog društva, održat će se 17.04.1994.g. u Pragu. Naše će izaslanstvo iskoristiti prigodu da dogovori konkretne programske zadatke suradnje.

HELP BOSNIA NOW Izložba Mijata Mandića

Iz grada Hradec Králové nam je pristigla vijest da je u tamošnjem Informativnom centru Paneuropske unije Istočne Češke, od 28.02.-25.03.1994., održana izložba dokumentarne fotografije ing. Mijata Mandića, u okviru akcije "Help Bosnia Now". Snimljene 1992. u Hrvatskoj, izložene fotografije prikazuju našu stvarnost - porušeni Lipik, Nuštar, Pakrac i Vinkovce. Svjedoče o tome da nije pošteđen centar grada, župni ured, bolnica, crkva, knjižnica... Stoga g. Vladimir Doležal, u katalogu izložbe bilježi: "To je rat čiji se vrisak mora čuti po cijeloj Europi, zbog mizernosti čovjeka. Ova bi izložba trebala biti pojačalom za sve koji ne čuju ili ne žele čuti."

Ing. Mijat Mandić, rođen je 12.03.1947.g. u Maglaju (BiH), od oca Hrvata i majke Čehinje. Fotografijom se bavi od 1968.g., te je sudjelovao na brojnim izložbama u domovini, a bio je i članom predsjedništva Foto saveza Bosne i Hercegovine. Trenutno se nalazi kod rodbine u mjestu Ustí nad Labem.

HAVEL I PAPA, TREĆI PUTA

Treći susret poglavara katoličke crkve i češkoga predsjednika, prvi po osamostaljenju Češke Republike, zbio se 7. ožujka o.g. u Vatikanu. Sudeći po novinskim izvješćima, bio je to zanimljiv susret, protkan pojedinostima koje nisu vezane samo za aktualna europska zbivanja. Naime, uz razmjenu mišljenja o razvoju prilika u samoj Češkoj, odnosima države i crkve, te odnosima sa susjednim državama, bez sumnje su posebno odjeknule Papine pohvalne riječi o Janu Husu.

Jan Hus (1371-1415), katolički svećenik, začetnik češkog književnog jezika, tvorac temelja pravopisa, rektor praškog sveučilišta, očigledno izvanserijski intelektualac svojega doba, težio je promjenama u crkvi i njenoj obnovi u duhu Evanđelja. Osudio je zloporabe koje je činio dio ondašnjega crkvenoga vodstva, čime je izašao iz okvira dopustivoga, te je zbog tvrdnji koje su se kosile sa službenim crkvenim učenjem proglašen, od Općeg crkvenog sabora u Konstanci, krivovjercem. Ubrzo ga je državna vlast, u skladu s tadašnjim običajima, spalila.

Papin poticaj na povijesna istraživanja, jer je "i Jan Hus bio nadahnut snažnom kršćanskom vjerom svoga naroda kad se upustio u reformatorske zahvate", otvara mogućnosti za mnogo prihvatljiviju sliku o Janu Husu od dosadašnje. Ujedno, to je i prilika za sveobuhvatnije sagledavanje tadašnje Češke i Europe, razumijevanje povijesnih tijekova, pa prema tome i sadašnjosti. O budućnosti da i ne govorimo.

PRISJEĆANJE NA JANA PALACHA

U jesen 1968.g., u tadašnjoj Čehoslovačkoj, snage Varšavskog pakta su ugušile "Praško proljeće", pokret građanske inicijative kojega su pratili i štitiili reformatori iz Partije. Alain Finkielkraut u svojoj knjizi "Kako se to može biti Hrvat?" ocjenjuje: "Tako je, za našu spoznaju totalitarizma, Praško proljeće imalo odlučujuću važnost... Tri godine kasnije, sličan je pokret rođen u Zagrebu. Kao i u Pragu, sjedinjavao je

putem kulture političku reformu i ponovno osvajanje nacionalnoga i istodobno europskog identiteta. Iskazivao se kroz isti san kao i u Češkoj, san o disanju punim plućima, i o deprovincijalizaciji. Pisci su u njemu imali središnju ulogu, a nasilno je prekinut kao i Praško proljeće."

Među brojnim stradalnicima iz toga doba, posebno se ističe ime i lik Jana Palacha. Taj mladi češki patriot (1949-1969), student filozofije na Karlovu sveučilištu, u znak prosvjeda protiv okupacije Češke javno se spalio na Václavskom trgu usred Praga. Vijest je u trenu obišla svijet i šokirala javnost. Poruka je bila nedvosmislena, no u svijetu poremećenih duhovnih vrijednosti ostala je bez odjeka. Reklo bi se, bila je to uzaludna žrtva. Pa ipak, mladi je Palach postigao ono što vjerojatno nije očekivao. Dvadeset je godina bio podsjetnikom da sloboda i demokracija traže vlastitu odgovornost, da ne treba posustati pred tim ciljem, pa je tako ostvarena i "Baršunasta revolucija".

U praškoj sveučilišnoj crkvi sv. Spasitelja i ove su godine, 19. siječnja, održane zadušnice, ovoga puta u povodu 25-te obljetnice smrti Jana Palacha.

ZRAKOPLOV ČSA SLETIO U DUBROVNIK

Vijest da je zrakoplov tvrtke ČSA sletio 17.03.1994. u zračnu luku Čilipi nadomak Dubrovnika, ne bi bila osobito zanimljiva kada se ne bi radilo o prvom zrakoplovu koji je tu sletio nakon ratnoga razaranja toga bisera Jadrana. Vijest je tim značajnija što su zrakoplovom doputovali češki novinari i turistički djelatnici, što će zasigurno doprinijeti potpunijem informiranju češke javnosti o Hrvatskoj, njenom turizmu i dakako samom Dubrovniku.

POLITIKA I GLAZBA

Nedavni boravak predsjednika SAD-a Billa Clintona u Pragu, začinjeno je najnovijom vijesću, da će uskoro biti objavljen snimak Clintonova i Havelova muziciranja što se tom prigodom zbilo u jednom praškom jazz klubu.

UZ JUBILEJ ČEŠKE BESEDE U ZAGREBU

120 GODINA KONTINUITETA

Češka beseda u Zagrebu najstarije je društvo Čeha ne samo u Hrvatskoj, već i na čitavom prostoru jugoistočne Europe. Njezino je osnivanje pokrenuo 1874. godine Josef Václav Frič (1829-1891), češki književnik i novinar, radikalni demokrat, sudionik praške revolucije 1848. godine, poslije koje je šest godina proveo u austro-ugarskim zatvorima, da bi zatim bio protjeran i dugi niz godina živio u progonstvu u Engleskoj, Rusiji, Francuskoj i u Hrvatskoj. J.V. Frič je i osnivač Češke besede u Parizu, ali prema našim informacijama društvo pod takvim nazivom u glavnom gradu Francuske više ne postoji.

Jubilarnu 120. obljetnicu osnutka zagrebačka će Beseda obilježiti brojnim manifestacijama različita značaja, ponajviše ujesen ove godine, koje će biti posvećene kako češkoj kulturi i umjetnosti, tako i njihovom prožimanju s hrvatskima, ali ponajviše nazočnosti i ulozu društva i njegovih članova u životu glavnoga grada Hrvatske. Jer, kako reče na godišnjoj skupštini Besede, održanoj 6. ožujka o.g., njezina tajnica gđa. Miloslava Krola, trebalo je mnogo ljubavi, poleta i rodoljubne svijesti da bi se društvo održalo, da bi se kroz dugih dvanaest desetljeća sačuvala češka samobitnost, da unatoč vihorima triju ratova preživi, raste i cvjeta, uvijek tijesno povezano sa zemljom porijekla svojih članova i hrvatskom domovinom.

U prostorijama na zagrebačkom Dolcu nikla je i ostvarena ideja o osnutku i našega Hrvatsko-češkoga društva kojemu je već više od dvije godine Češka beseda ljubazni domaćin i iskreni prijatelj. Zahvalu za izuzetnu suradnju i pozornost uputio je sudionicima godišnje skupštine predsjednik HČD dr. Zorislav

Bobuš, koji je ujedno izrazio divljenje tradiciji održanja češkoga bića koja je ostavila tragove i u širem kontekstu hrvatske sredine. Inače, redovitiji posjetitelji priredbi našega Društva kao i onih koje se odvijaju u prostorijama na Dolcu u organizaciji Besede - a željeli bismo da je takvih sve više i među našim članovima - mogu se uvjeriti ne samo u dobre odnose, već prvenstveno u usku suradnju i uspješne zajedničke pothvate naših dviju asocijacija.

Zagrebačka Beseda svu širinu svoga razumijevanja za društveni život pokazuje i time, što udomljuje i mnoga druga društva. Tu se već dugi niz godina četvrtkom sastaju članovi Društva Rusina i Ukrajinaca, ponedjeljkom filatelisti i ljubitelji i uzgajivači glijiva, odnedavna srijedom i Hrvatsko-slovačko društvo. Tu je u tijeku već drugi tečaj češkog jezika koji priređuje naše Društvo, a od nedavna i tečaj poljskoga jezika za djecu. Skromno, ali sa sve više članica utorkom se sastaje skupina žena koje vole pletenje, vezenje i druge ručne radove za koje su u pravilu nježnije ruke. Na Dolcu je i bogata češka knjižnica, najveća u Hrvatskoj. Uz bogati fond starije i stare književnosti, postupno se dopunjuje novim izdanjima, ali se na žalost još uvijek nedovoljno koristi. Rekli bismo čak i stoga što šira javnost za nju gotovo i ne zna.

No, Češka beseda je na Dolcu, iako tamo obitava već punih četvrt stoljeća, samo privremeno. Narodni dom koji su zagrebački Česi izgradili prije drugoga svjetskog rata, konfisciran je 1941. a poslije 1945. godine nacionaliziran i njegove prostore koristi Hrvatski radio. Djelomičan povratak vlasništva nad dijelom Doma omogućuje Besedi da bolje oprema sadašnje prostorije, ali se ipak s nestrpljenjem očekuje denacionalizacija i potpuni povratak prostora u Šubićevoj 20, koji bi omogućio Besedi veći razmah, privukao mladež koje sada nedostaje, a možda se iskoristio i za udomljenje Češkog kulturnog centra koji je, po svemu sudeći, Zagrebu neophodan. (B.G.)

ZABILJEŽILI SMO

ŠTO SU SRBI VIŠE OD ČEHA

Večernji list od 25.03.1994.g. u rubrici Iz domaćeg i inozemnog tiska, prenosi iz Nedeljne Dalmacije, pod gornjim naslovom, riječi dr. Ljubomira Antića, predsjednika saborskog Odbora za ljudska prava i prava etničkih i nacionalnih zajednica i manjina:

"Ovo što ću reći za mnoge je svetogrđe. Uzmimo, na primjer, Čeha i Srbe u našoj državi. Jedna i druga skupina rezultat su migracije. Obje su skupine manjina u Hrvatskoj, s tim da je srpska manjina brojčano veća. Razlika bi, dakle, trebala biti u kvantiteti. Srbi ipak drže posve razumljivim da imaju drukčiji status u odnosu na Čeha. A s kojih pozicija? Ako nije sila i potpora matične države koja iza njih stoji na način na koji češka država (razumljivo) nikad nije stajala iza Čeha u Hrvatskoj, što je to? Češka je manjina tradicionalno lojalna hrvatskoj državi, ona je teško stradala u ovom ratu i dala značajan prilog obrani. Dobar dio srpske manjine, pak, destruirao je ovu državu. Kako pred Česima braniti tezu da bi Srbi trebali imati povlašten status u odnosu na njih?" - zaključuje dr. Antić

PRODANA NEVJESTA OSMI POSTAV

U zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu, 30.03.1994.g. je održana premijera Smetanine Prodane nevjeste, osma po redu u povijesti toga kazališta. Izvedbom je dirigirao Zoran Juranić, redatelj je bio gost iz Austrije Wolfgang Windisch Spoerk, scenograf Wolfgang Müller-Karbach, kostimografkinja Kristine Zahn, a koreografkinja Sonja Kastl. Uz orkestar, zbor i balet HNK, uloge su tumačili Sofia Ahmed, Damir Fatović, Boris Vajda, Diana Hilje, Mladen Klepo, Cecilija Car, Vitomir Marof, Marijan

Jurišić, Radmila Bocek, Damir Žarko i Tomislav Borić.

Večernji list u svome broju od toga dana donosi kraći razgovor s redateljem, iz kojega saznajemo da je između ostaloga režirao Dvořákovu Rusalku u Pragu, te Mozartove jednočinke u Bečkoj državnoj operi. No, zanimljiva je njegova ocjena značenja Smetanine Prodane nevjeste: "U Smetanino vrijeme ona je kao nacionalna opera možda značila borbu protiv Austrije, ali danas to više nije. To je čisti teatar."

ELEKTROPRIVREDA

Od sredine prošle godine djeluju tri srednjoeuropske veze koje omogućuju izmjenu električne energije između zapadnoeuropske i istočnoeuropske mreže. Naime, zapadni i istočni elektroenergetski sustavi ne mogu raditi direktno i sinkrono, već preko posebnih usmjerivačkih postrojenja. Još 1983.g., Austrija je preko usmjerivačke stanice Dumrohr spojena s češkom rasklopnom stanicom Slavetice, dok su druge dvije veze ostvarene 1993.g. puštanjem u pogon novoizgrađenih usmjerivačkih stanica u Njemačkoj i Austriji. Prva, u Etzenrichtu, povezuje njemačku mrežu na češku rasklopu stanicu Hradec, a druga, Beč - jugoistok, austrijsku mrežu s mađarskom rasklopnom stanicom Győr.

***

Češka elektroprivreda, već šestu godinu za redom, izdaje svoj list "Zpravodaj ČEZ" (Vjesnik ČEZ). Taj je dvotjednik po sadržaju sličan našem "Vjesniku HEP-a", nešto je većega formata, a naklada mu je 14.000 primjeraka.

VODOPRIVREDA

Časopis Hrvatske vodoprivrede "Hrvatske vode", u broju 3 (studen 1993.), prenio je informaciju iz češkog časopisa SOVAK (Časopis oboru vodovodu a kanalizaci), o novom tipu turbina za male hidroelektrane, koji je patentiran 1982.g. Do danas je proizvedeno i isporučeno oko 140 turbina, u čije se odlike ubrajaju ekološka čistoća, kao i dobra

tehnička i energetska obilježja. Deset turbina je montirano u češke vodovodne sustave (Římov, Vrchlice, Kružberk, Hřívová, Horká, Nova Ves, Ostravice, Maršov i Josefov). Zanimljivo je da su tu došle do izražaja i nove uštede energije. Naime, logika vodovoda temeljila se do sada na poništavanju dijela hidroenergije kroz gubitke u cjevovodima, umjesto na pretvaranju u ekonomski isplativu električnu energiju. Od prosinca 1993., proizvođač ovih turbina, tvrtka Cink, ima ekskluzivno predstavništvo u Hrvatskoj, pa se moguće bolje upoznati s njenim programom.

U SUSRET XII. SVESOKOLSKOM SLETU

NAKON 46 GODINA PONOVO
SVESOKOLSKI SLET
Prag, 03. - 06. 07. 1994. g.

U prošlom stoljeću, tijekom narodnog preporoda koji je bio usmjeren u prvom redu na kulturno - prosvjetnu djelatnost i buđenje nacionalne svijesti, vodeći su djelatnici preporoda brzo shvatili da je potrebno posvetiti pažnju tjelesnoj kulturi. Uostalom, na to je već dva stoljeća ranije upozoravao veliki češki učitelj Jan Amos Komenský. U čitavoj je Habsburškoj monarhiji, nakon burne 1848.g., uveden Bachov apsolutizam koji je gušio svaki pokušaj iole slobodnijeg djelovanja. No, svaka sila za vremena, pa je tako i taj apsolutizam pao, a od 1860. g. počelo buđenje mnogih pokreta kulturne obnove, pa i na polju tjelesne kulture. Tako je već 1862.g. osnovano Praško udruženje za tjelovježbu, čiji su osnivači bili Jindřich Fügner i dr. Miroslav Tyrš. Međutim, od samog osnutka, članovi su se udruženja nazivali Sokolima, pa je to ime i službeno prihvaćeno na godišnjoj skupštini 1864.g. Ova je akcija imala i političku stranu, jer je zbog odbijanja

Nijemaca za suradnju odmah izbila i strana političke konkurencije. U oblikovanju zastave, znakova, uniforme i drugih obilježja, sudjelovali su tada najpoznatiji češki likovnjaci, u prvom redu slikar Josef Mánes. Pokret je bio zamišljen kao slavenski, pa su vrlo lijepe i upadljive uniforme bile sastavljene od elemenata uzetih iz narodnih nošnji slavenskih naroda. Npr. kapa sa sokolskim perom, uzeta je iz hercegovačke nošnje. Osnovno geslo bilo je "Tužme sel" (Očvrsnimo!), a za djelatnike i parola "Ni zisk, ni slávu!" (Niti korist, niti slavul), dakle, posve dobrovoljni rodoljubni rad, što je bio temelj organizacije.

Sokolska organizacija je rasla, pridobivala sve više članova i izvan Praga. Stvarao se tjelovježbeni pokret s ciljem svestranog fizičkog razvoja svojih članova. Sokol je imao i politički utjecaj i ulogu u sudbonosnim događajima u Češkoj, no to su zapravo bile samo pripreme za kasnije djelovanje.

Godine 1882., tj. na dvadesetogodišnjicu osnutka, održan je i Prvi sokolski slet u Pragu. Prisustvovali su i delegati sokolskih organizacija iz Beča, Ljubljane,

J.Fügner

M.Tyrš

Zagreba i Chicaga. Prisjetimo se, da je u Hrvatskoj koncem prošlog stoljeća osnovan Hrvatski sokol (osnivači su bili Hanuš i Hochman) i djelovao do poslije prvog svjetskog rata, kada je odlukom tadašnjih vlasti naređeno "ujedinjenje" u Jugosokol, što većina članova nije prihvatila, te je tako djelovanje Hrvatskog sokola zamrlo.

Na prvom sletu u Pragu nastupilo je 720 vježbača. Na trećem, organiziranom na Letnoj (danas je tamo stadion "Sparte") 1895.g. broj vježbača popeo se na 5.000, da bi 1901., na istom mjestu nastupilo 8.700 vježbača i po prvi puta 867 vježbačica. Broj sudionika je stalno rastao, ali i broj sokola-gostiju iz inozemstva, tako da je na X. svesokolskom sletu 1938.g., uoči tragičnih Münchenskih događaja i II. sveltjskog rata, nastupilo 35.000 vježbača. Pored nastupa na stadionu, koji su od 1926.g. organizirani na velikom sokolskom stadionu na Strahovu, najvećem objektu takve vrste u svijetu (danas tamo može nastupiti 18.000 vježbača, a na tribine stane 230.000 gledalaca) značajni su i mimohodi

sudionika sleta praškim ulicama. Te burne godine u mimohodu je sudjelovalo preko 205.000 sudionika, a sveukupno je bilo 2.300.000 gledalaca. Posljednji, XI. svesokolski slet, održan je 1948., opet burne godine. Sudjelovalo je 58.500 vježbača, u mimohodu 162.700 sudionika i oko 2 milijuna gledalaca. Taj se slet pretvorio u moćni protest protiv nametnutog komunističkog režima, pa su komunisti zabranili djelovanje sokolske organizacije, te su samo na selima ostale manje sokolske jedinice i naravno sokoli u Beču, Parizu i u USA. Komunistički režim je ipak iskoristio tradiciju svesokolskih sletova, te je održavao svakih 5 godina "Spartakijade". Te su manifestacije bile vrlo dobro organizirane, no u pripremama i održavanju država je sudjelovala s znatnim sumama, iako su sudionici još uvijek snosili dio troškova (dresovi, putovanje i sl.).

Svesokolski sletovi se pripremaju više godina, a uobičajen je ritam održavanja svakih 6 godina. Glavna značajka je uz veliki broj vježbača i sudjelovanje velikog broja dobrovoljnih radnika. Uoči velikog sleta održavaju se općinski i kotarski sletovi na kojima se biraju najbolji za sudjelovanje na velikom svesokolskom sletu u Pragu. Za svakog sudionika je to velika čast i za to je interes neobično velik.

Ovogodišnji XII. svesokolski slet održava se nakon punih 46 godina, prvi je nakon "baršunaste revolucije". Postoji veliki interes za sudjelovanje na njemu. Doći će sokoli iz Beča, Pariza i iz USA, a računa se na sveukupno 70.000 vježbača. Veliki će mimohod biti u nedjelju 3. srpnja, zatim se održavaju specijalne priredbe u nekim sportovima, a u utorak i srijedu (5. i 6. srpnja) veliki program sletskih vježbi na Strahovskom stadionu. Oba dana će biti isti program. Usput rečeno, ti su dani u Češkoj državni praznici (godišnjice sv. Ćirila i Metoda i godišnjica Jana Husa).

Toj velikoj sokolskoj manifestaciji želimo mnogo uspjeha!

PRIJATELJI

MIROSLAV FIŠER

Na nedavno održanom skupu, što članova a što poklonika Hrvatsko - češkoga društva, u "ovalnoj" dvorani Gradske knjižnice, te jedinstvene večeri kada smo evocirali stotu obljetnicu odlaska Stjepana Radića u Prag i kada je Vice Vukov skoro pristao da bude tenor umjesto baritona (simpatični lapsus voditelja), usjikle su mi se u svijest riječi g. Mate Relje: Zagrebete li malo ispod kože bilo kojeg Hrvata naći ćete neku, barem malu, "češku vezu". Mnogi utjecaji koji su k nama stigli u prošlosti trajno su tu ostali. Naravno, to uključuje i mnoge češke građane, čije je djelovanje ostavilo duboke tragove na našim prostorima. Cini mi se da ta nit, fluid međusobne "razmjene" ljudi, znanja i umjetnosti nije nikada prekinut, ni u nepogodnim, ni u nepodnošljivo lakim vremenima. Želim stoga upoznati naše čitateljstvo s još jednom od brojnih "čeških veza", novijega datuma.

U svijetu su psi vodiči slijepih rutina. Samo u Engleskoj ih radi više od 6000, a goleme, razvijene škole financiraju razni sponzori. Nažalost, u nas se takovom odgoju pasa i pomoći slijepima nije pridavala važnost, unatoč činjenici da je samo u Zagrebu broj slijepih veći od sedam stotina.

Za svoga četverogodišnjeg boravka u Pragu, stjecajem okolnosti, upoznao sam najpoznatijeg i najboljeg instruktora za školovanje pasa vodiča u Češkoj g. Miroslava Fišera. Zamolio sam ga da me primi na jedan od svojih tečajeva. Pan Fišer me je uputio u tajne uzgoja, organizacije rada i školovanja pasa, pribavio posebnu opremu i literaturu, a po mom povratku u Zagreb i nadalje ostao stručni konzultant. Prva smo tri psa, po njegovim uputama, odškolovali 1984. g. (pripreme započele 1983.) i poklonili ih našim slijepim sugrađanima. Današ imamo i svoje HRVATSKO DRUŠTVO ZA UZGOJ I ŠKOLOVANJE PASA VODIČA SLIJEPIH, osnovano 8.12.1990.g., osnutak kojeg g. Fišer nije dočekao. No, ostaje činjenica da je ta humana zamisao oživjela u nas uz njegovu pomoć. Nažalost, niti on sam a ni mi njegovi učenici, nismo mogli predvidjeti da će nam rat i njegove žrtve (mladi bojovnici i civili) tako očigledno potvrditi važnost tog plemenitog pothvata. Češki kinolozi i slijepi, oduzuju se g. Fišeru tradicionalnim godišnjim memorijalom, natjecanjem pasa vodiča i njihovih slijepih korisnika.

Branko Modlic

ČLANARINA

Odlukom Predsjedništva, upisnina iznosi 1.000 HRD, a članarina za 1994. godinu ukupno 12.000 HRD, odnosno 1.000 mjesečno. Đaci, studenti, umirovljenici i nezaposleni imaju popust 50 %. Plaćanje svakog prvog utorka u mjesecu od 18-19 sati, u prostorijama Društva ili na žiro račun

30102-678-8384

MOLIMO DA UPLATOM ČLANARINE POMOGNETE OSTVARIVANJE ZAJEDNIČKIH CILJEVA I DJELOVANJE HRVATSKO-ČEŠKOG DRUŠTVA.

OBLJETNICE

ČOVJEK NAŠEGA VREMENA

**JOSIP ANDRIĆ
(1894 - 1967)**

Tim je riječima preuzvišeni kardinal dr. Franjo Kuharić nazvao dr. Josipa Andrića (1894-1967) u propovijedi na svetoj misi zadušnici koju je prigodom stogodišnjice njegova rođenja vodio 17. ožujka u zagrebačkoj prvostolnici. Obilježavanje obljetnice pripremila je Hrvatsko književno društvo Sv. Cirila i Metoda (sv. Jeronima) pod pokroviteljstvom predstojnika Ureda predsjednika republike dr. Jure Radića. Dr. Josip Andrić bio je istaknuti katolički laik, pisac, skladatelj, prevoditelj, publicist. Hrvat, rodom iz Bačke, studirao je u Zagrebu pravo, u Innsbrucku filozofiju na teologiji, a u Pragu gospodarstvo i glazbu. Izdao je i uredio oko 500 knjiga, 16 godina je vodio tjednik "Obitelj", kalendar "Danica" uređivao je od njegova nastanka do kraja svoga života, pune 33 godine bio je tajnik HKD sv. Jeronima.

Andrić je mnogo putovao i bio veliki prijatelj malih europskih naroda, posebice Slovaka i Ceha, ali je pridonio i upoznavanju hrvatske javnosti s Lužičkim Srbima i s Irskom.

Za dvogodišnjih studija u Pragu sve slobodno vrijeme posvetio je proučavanju glazbe, posebice slavenske. Tu je pisao studije o Smetani, Dvoržaku i drugim češkim i slavenskim skladateljima, skladao nekoliko pjesama za solo glas i klavir na riječi Vladimira Nazora, Izidora Poljaka, Antonina Sove i Emanuela Lešetickoga. Češkoj je posvetio i svoje skladbe u zbirci "Kroz dragi Prag" (Na Vaclavskom trgu, Na Slavenskom otoku, Na Karlovu mostu, Kod Daliborke, Vinohradski notturno, Praško djevojče, Prag na krilima glazbe). Podsjetit ćemo i na njegovu skladbu "Ruže s istoka" na riječi češkog pjesnika Otakara Fischera koju je posvetio Češkoj besedi u Zagrebu u povodu njezine 90. obljetnice 1964. godine.

A što se Slovaka tiče, tu je njegov opus

još bogatiji. Proučavao je kulturu, jezik i glazbu toga naroda, napisao i izdao "Slovačku slovniciu" (1942) i "Slovačku glazbu" (1944), dakle, prvu slovačku gramatiku, izdanu izvan te zemlje, i prvu cjelovitu povijest slovačke glazbe uopće. A da i ne spominjemo bezbroj skladbi, posvećenih Slovačkoj i njezinoj glazbi. No, Josip Andrić bio je i veliki ljubitelj i poznavalac tamburice. Stotinjak pjesama uz tamburašku pratnju, oko 130 skladbi u stilu narodnih kola, kantate, suite i simfonije za tamburaški orkestar - i sve to na narodne motive rodne Bačke, Srijema, Slavonije i drugih hrvatskih krajeva. Nisu bez važnosti i njegovih pedesetak crkvenih skladbi, npr. Himna sv. Nikoli Tavelliću.

Još bi mnogo bilo moguće kazati o liku, životu i djelu doktora Andrića o kojemu su nekoliko sati na programu u kaptolskoj dvorani "Vijenac" govorili istaknuti poznavatelji prof. Radovan Grgec, dr. Ante Sekulić, prof. Đuro Vidmarović, prof. Julije Njikoš, mr. Miroslava Valašek-Hadžihusajnović, velečasni Stipan Bošnjak i drugi.

No, neka nam bude dopušteno spomenuti još barem jednu ne tako beznačajnu epizodu iz života tog vrlom rodoljuba koja svjedoči ne samo o njegovoj ljubavi prema svim ljudima, bez trunke mržnje prema drugome narodu. Za vrijeme drugoga svjetskog rata uključio se u Zagrebu u karitativnu djelatnost na zaštiti i zbrinjavanju brojne prognane i izbjegle djece. Uz vlastitih petero, čak je usvojio i odgojio jedno dijete srpskoga podrijetla... (B.G.)

DVA VELIKA ČEŠKA SKLADATELJA

Česi su najmuzikalniji europski narod, tvrde neki poznavatelji glazbe, no, čini se da je tu tvrdnju teško opravdati u cijelosti. Ipak, po češkim se gradovima i selima oduvijek puno muziciralo, a u Pragu je osnovan i prvi srednjoeuropski konzervatorij (početak 19.st.) na kojem su glazbene vještine usavršavali i pripadnici drugih naroda. Prisjetimo se tako i našeg Lisinskog, Dobronića, Odaka i dr. U današnjem prilogu, prisjetit ćemo se obljetnica dvaju velikih čeških skladatelja: Bedřicha Smetane i Leoša Janáčeka.

BEDŘICH SMETANA (1824 - 1884)

Bedřich Smetana

Navršilo se 170 godina od rođenja i 110 od smrti Bedřicha Smetana. Taj vrsni skladatelj, pijanist, učitelj i glazbeni kritičar, ostavio je neizbrisiv trag u češkoj, pa i europskoj glazbi i kulturi. Posebice je značajna njegova uloga ute-

meljitelja češkog nacionalnog smjera u glazbi, čime je ostvaren krupan doprinos češkoj samostalnosti na umjetničkom području, a ujedno stvoren i uzor generacijama skladatelja što su slijedile. Smetana je rođen 1824. u mjestu Litomyšl, a umro 1884. u Pragu. Glazbene je vještine učio u Pragu kod J. Prokscha, a tu je 1848.g. otvorio i vlastitu školu. U razdoblju od 1856.-1861.g. djelovao je kao dirigent u Švedskoj (Göteborg), a vrativši se u Češku razvio veliku aktivnost kao zborovođa Hlahola, dirigent simfonijskih koncerata, utemeljitelj društva prijatelja umjetnosti Umělecká Beseda i operni dirigent. Godine 1874.g. je oglasio. Ostavio je brojna glazbena djela, među kojima posebno mjesto zauzima opera Prodana nevjesta, po mnogima remek-djelo glazbeno-scenske umjetnosti, koje je s velikim uspjehom obišlo sve svjetske pozornice i zadržalo se na njima do danas. Autor je i opera Braniborci v Čechách, Dalibor, Libuše, Dvě vdovy, Hubička, Tajemství i Čertová stěna. Od ostalih djela, posebno se ističe ciklus simfonijskih poema Má vlast.

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu je na svome repertoaru imalo gotovo cjelokupni Smetanin operni opus, a premijere su bile: Prodana nevjesta 1873; Cjelov 1895; Dalibor 1895; Dvije udovice 1924; Libuša 1933. i Tajna

1940. Uz niz obnova, posebno je zanimljiva činjenica da je orkestar HNK već 1906.g. pod ravnanjem Andre Mitrovića izveo Vyšehrad, "simfoničnu pjesan iz ciklusa Má vlast".

Među prevoditeljima libreta bilježimo Augusta Šenou, Augusta Harambašića, Milutina Nehajeva, Petra Konjovića i Milana Sachsa, a od dirigenata Nikolu Fallera, Zdenjeka Chalabalu, Jakova Gotovca, Milana Sachsa, Franju Rumpela, Krešimira Baranovića i Mirka Polića. Kada je riječ o Prodanoj nevjesti, moramo spomenuti nezaboravnog Vašeka, u interpretaciji izrazito karakternog tenora i vrsnog glumca, našega člana g. Franje Paulika, koji je 1961.g. dobio za tu ulogu i Nagradu Milka Trnina. U Zagrebu, u naselju Prečko, prije nekoliko godina jedna je ulica nazvana imenom B.Smetane. (V.B.)

LEOŠ JANÁČEK (1854-1928)

Jedan od najvećih čeških skladatelja, glavni predstavnik realizma na opernoj pozornici, Leoš Janáček, rođen je pred 150 godina (1854) u mjestu Hukvaldy, a umro u Moravskoj Ostravi 1928.g.

Orguljašku je školu završio u Pragu, usavršavao se u Leipzigu i Beču, potom djelovao kao učitelj glazbe i zborovođa u Brnu, te se bavio organiziranjem glazbenog života, dirigiranjem i glazbenom kritikom.

Prvo razdoblje njegova stvaralaštva obilježeno je utjecajem Antonína Dvořáka, ali kasnije, proučavanjem narodnog melosa, te odnosa između riječi i tona, Janáček razvija teoriju o "govornoj melodiji", čime izgrađuje i vlastiti osebnijni izričaj..

Opere temelji na proznim tekstovima drama ili književnih djela, što samo

pospješuje njegov glazbeni izraz. Najpopularnija mu je opera Její pastorkyňa (Jenufa), no autor je i opera: Sárka, Počátek románu, Osud, Výlety pana Broučka, Katá Kabanová, Příhody lišky Bystoušky, Věc Markopulos i Z mrtvého domu. Napisao je balet Rákóczy, Simfonijetu, simfonijsku poemu Taras Bulbja, dva gudačka kvarteta, duhački kvintet, nekoliko kantata, zborova, solo - pjesama, instrumentalnih skladbi i dr. Zanimljivo je da povijest Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu bilježi izvedbe dviju Janáčkových opera: Njena pastorka (Jenufa) i Katja Kabanova. Obje su svoju praizvedbu imale u Brnu. Njenu pastorku (Jenufa), preveo je Milutin Nehajev a zagrebačkom je premijerom 1920.g. dirigirao Milan Sachs. Obnovljena je 1933. kada je dirigirao Lovro Matačić, a 1946. ponovno Milan Sachs. Katju Kabanovu, operu u tri čina, prema drami Ostrovskega Bura, preveo je Krešimir Baranović koji je i dirigirao zagrebačkom premijerom 1936.g. (V.B.)

IZLOG KNJIGA

STJEPAN RADIĆ: ČEŠKI NAROD NA POČETKU XX. STOLJEĆA

Matica hrvatska, Zagreb 1910.

Petnaestogodišnja veza s Češkom i trajna ljubav koja se iz te veze rodila, potaknule su Stjepana Radića da 1908.g. napiše knjigu, čijim je sadržajem češku povijest i kulturu želio približiti hrvatskome narodu, ne bi li Hrvati shvatili da su im Česi bliski uzor, od kojega valja učiti. Rukopis je ponudio Matici hrvatskoj, ali ga je ona te godine odbila, s objašnjenjem da je "predmet radnje za nas Hrvate predalek". Nakon što je godine 1909. rukopisu knjige "Češki narod na početku XX. stoljeća" dodijeljena nagrada iz zaklade grofa Draškovića, Matica hrvatska je knjigu, u nešto skraćenu obliku, ipak izdala 1910.

godine. Stjepan Radić je, s današnjeg gledišta, kad su nam češka povijest i kultura "predmet još dalje", mogao u svoje vrijeme biti zadovoljan ovakvim ishodom.

U predgovoru svojoj knjizi on piše: "Glavno mi je vrelo dakako moja petnaestogodišnja sveza s Češkom. Došavši u Zlatni Prag polovicom rujna 1893., naučio sam valjano češki prije nego počeh predavanja. Otada sam po više puta duže vremena boravio u Pragu, naročito od lipnja 1899. do kolovoza 1900. kad sam postao suradnikom glavnih praških revija i političkih listova, te sam postao suradnikom glavnih praških revija i političkih listova, te sam se u češke prilike posvema uživio. Radi ovoga spisa posebice sam bio u Pragu po dvaputa i to po više tjedana, a osim toga prošao sam i velik dio Moravske i kao đak i kao zreo čovjek..."

Uz ovo osobno iskustvo, Radić u predgovoru navodi i brojnu literaturu: knjige, brošure i časopise kojima se služio "naravski velikom množinom". Knjiga "Češki narod na početku XX. stoljeća" je podijeljena u tri dijela: Češka povijest, Češki preporod i Češka kultura. Progovorivši u prvome dijelu o zemljopisnom položaju Češke, koji je, kako kaže Radić, odredio glavno obilježje češke povijesti, u prikazu ove povijesti razlikuje tri razdoblja: stari vijek češke povijesti do početka husitstva, dakle gotovo kroz tisuću godina, kršćansko razdoblje i razdoblje koje počinje vladavinom Přemysla Otakara II. Jedan odlomak u prvome dijelu knjige S. Radić posvećuje temeljnim razlikama između češke i hrvatske povijesti. Razdoblje češkoga preporoda Radić pridaje veliku važnost, i uspoređujući ga s hrvatskim preporodom, kaže: "Kad su naša braća Česi uz najkritičnije umove, uz najradinije i najodvažnije političke radnike sakupljali svu snagu svoga naroda, mi smo po svojim čitaonicama, i to samo u gospodskom društvu, tek zanosno pjevali i oduševljeno nazdravljali lijepoj našoj domovini... U tom je eto naša zaostalost, što ni kod prvog, ni kod drugog preporoda nije ni znatniji dio naroda, a kamoli sav narod stupio na poprište umnoga rada, višega duševnoga života i stvaranja..."

Treći dio knjige posvećen je češkoj kulturi: znanosti, školstvu, lijepoj književnosti, umjetnosti i posebno glazbi, jer, kaže Radić: "Česi su najglazbeniji slavenski narod", a kako se "u glazbi najbolje poznaje narodna čud i značaj", "po svojoj glazbi Česi spadaju svakako među najplemenitije i najveće narode". Kako je sam Radić svjestan propusta, odnosno nepotpuna pregleda češke povijesti i kulture u svojoj knjizi, on ističe da mu namjera i nije bila statistička točnost i umjetnička savršenost. Želio je knjigom privući "na plodan rad u Zlatni Prag i u Češku tolike hrvatske umne kapitale". "Kad se to zbude", kaže Radić, "a do toga doći mora, onda će čitavim našim narodnim životom poteći struja svestranoga i plodotvornoga rada, za koji i po nenadkriljivom zemljopisnom položaju svoje domovine i po neobičnoj darovitosti imademo sve uvjete. Silom pretežkih prilika do sada smo se samo otimali narodnoj i političkoj smrti, pa je poradi te borbe na sve strane često u nas prevladala puka negacija; najtjesnija kulturna sveza s najprosvjećenijim slavenskim narodom djelovat će, ako Bog da, na naš narodni organizam kao živa voda, kako je to već jedanput bilo u doba našega književnoga preporoda."

Manja Hribar

NOVI ČLANOVI

Iz Bjelovara

Velimir Lazić

Iz Daruvara

Đuro Andok, komercijalist
Mira Bakarić, ekonomist
Katica Bauer-Ilijević, dr.med.
Vlatka Bertić, ekonomistica
Ivan Cegledi, profesor
Slavica Cikor, učiteljica
Marija Čop, zdravstveni tehničar
Mladen Čop, dipl.pravnik
Neda Čop, umirovljenica
Zvonko Čop, umirovljenik

Joze Dropulić, dipl.ekonomist
Vera Ferencfi-Kozjak, umirovljenica
Josip Galinec, trgovac
Branka Galjan, umirovljenica
Stjepan Galjan, umirovljenik
Nevenka Gračan-Ališić, dipl.ing.polj.
Lucijan Ilijević, dipl.ing.arh.
Zlatko Janda, kinooperater
Jaromir Jesenaš, građ.tehničar
Otokar Kolouh, nastavnik
Martin Kozjak, umirovljenik
Lenka Lalić, odgajateljica
Vjekoslav Masten, obrtnik
Zrinka Masten, dipl.arh.,
Miroslav Moulis, obrtnik
Damir Palatinuš, dipl.pravnik
Željko Palatinuš, učitelj
Dinko Pecek, tehničar
Leonarda Perković, ek.tehničar
Ladislav Pilat, profesor
Vesela Santo, ekonomski tehničar
Zdenko Satrapa, arhitekt
Branka Starčević, službenica
Dragutin Udbinac, umirovljenik
Josipa Udbinac, umirovljenica
Mara Urbanek, elektrotehničarka
Marijan Urbanek, umirovljenik
Josip Vondra, geometar
Veronika Vondra, službenica
Željko Vučina, alatničar
Mirko Zvonarek, dipl. veterinar

Iz Samobora

Danko Treppo, komercijalist
Kvetoslava Treppo, knjigovođa

Iz Zagreba

Stanislav Augusta, umirovljenik
Jakša Bučević, umirovljenik
Lidija Komes, novinarka
Ante Matutinović, umirovljenik
Vilko Ondrušek, sveučilišni nastavnik
Vlasta Pečanić, kućanica
Vera Penezić, tehničarka
Vladimir Penezić, tehničar
Elvira Radišić, umirovljenica
Zora Štajduhar-Carić, dr.med.
Enes Zebić, novinar

Izdavač:
Hrvatsko-češko društvo, Sekcija za informiranje
Zagreb, Dolac 1/II
Uredili: Vlatka Banek i Božidar Grubišić
Priprema i grafička obrada: Vlatka Banek
SUSRETI su interno glasilo i dostavljaju se članovima besplatno